

Luke Tietokortti

Riistaseurannat

Riista-asioiden hoitaminen on monen tahon yhteistyötä, jossa kullakin toimijalla on oma vastualueensa.

Luonnonvarakeskus (Luke) tuottaa useiden riistalajien kanta- tai tiheysarviot. Ne luovat perustan riistakantojen hoidolle. Maa- ja metsätalousministeriö on riista-asioissa ylin päättävä ja valvova viranomainen. Suomen riistakeskus huolehtii riistapolitiikan toimeenpanosta, edistää kestävästä riistataloudesta ja tukee paikallisten riistanhoitoyhdistysten toimintaa.

**Viranomais- ja
asiantuntijapalvelut**

*Kanta-arviot luovat perustan suurpeto-
kantojen hoidolle. Tietoa hyödynnetään
päättäessä suurpetojen metsästyks-
estä ja suojelusta.*

Suurpedot

Susi

Suden kanta-arvio perustuu useaan aineistoon: suurpetoyhdysheiköiden kirjaamiin susien pari- ja laumahavaintoihin Tassu-järjestelmässä, DNA-näytteisiin, merkittyjen susien satelliittiseurantaan, Luken henkilökunnan tekemään maastotyöhön, kuolleisuustilastoihin ja suden reviiirin ja biologian tuntemiseen. Kanta-arvio julkaistaan vuosittain kesäkuussa ja se kuvaa maaliskuun tilannetta.

Kansalaiset voivat ilmoittaa susihavaintoja Suomen riistakeskuksen kouluttamille petoyhdysheiköille, jotka kirjaavat varmennetut havainnot Tassu-järjestelmään. Havainnot ovat erittäin tärkeä osa kanta-arviota. Ne kertovat alueiden susitilanteesta silloinkin, kun alueella ei ole mahdollista merkitä susia tai kerätä DNA-näytteitä. Niiden avulla pystytään myös kohdentamaan DNA-näytteiden keräämistä epäselville reviiireille. DNA-näytteinä kerätään yleisimmin susien ulosteita. Parhaimmillaan niiden avulla pystytään yksilöimään alueella liikkuvat sudet. Luke on lisäämässä DNA-keräysalueiden määrää kanta-arvion luotettavuuden varmistamiseksi.

Kansainväliset velvoitteet, kuten EU:n luontodirektiivi, edellyttävät susikannan seurantaa. Susi kuuluu Euroopan Unionin luontodirektiivin tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin.

Karhu

Karhun kanta-arvio perustuu ensisijaisesti petoyhdysheiköiden ilmoittamiin havaintoihin vuotta nuoremmista pentueista ja karhun biologiaa koskeviin tutkimustuloksiin. Pentueet liikkuvat muihin karhuihin verrattuna suppeammalla alueella ja naapuripentueiden elinpiirit eivät ole niin päällekkäisiä

kuin muiden samalla alueella elävien karhujen elinpiirit. Kanta-arvio julkaistaan vuosittain alkuvuodesta.

Erillisten pentueiden lukumäärän arvioinnissa käytetään tutkimustuloksiin perustuvia etäisyyskriteereitä, havaintojen päivämääriä, tietoa pentujen määrästä sekä naaraskarhun ja pentujen tassujen kokoa. Länsi- ja Etelä-Suomen karhukannan arvioinnissa korostuvat havainnot yksinään liikkuvista karhuista. Näillä alueilla pentueet ovat harvinaisia, ja karhukanta muodostuu ensisijaisesti nuorista uroksista.

Geneettiset menetelmät ovat osa karhukannan seurannan lähitulevaisuutta. Perusmateriaalina ovat ulostenäytteet, joista eristetty DNA toimii yksilömäärän arvioinnin pohjana.

Ilves

Ilvesten kantaa arvioidaan suurpetoyhdysheiköiden 1.9. - 28.2. (29.2.) ilmoittamien pentuehavaintojen ja mahdollisesti erillisten lumijälkilaskentojen perusteella. Kanta-arvio julkaistaan vuosittain touko-kesäkuussa.

Pentuehavaintoaineistosta selvitetään pentueiden määrä, joka kerrotaan aluekohtaisilla yksilömääriä kuvaavilla kertoimilla. Runsauden arvioinnissa käytetään apuna myös tutkimustuloksia. Ilvesten lumijälkilaskentoja jatketaan suunnitelmallisesti vuosittain vaihtuvilla alueilla yhteistyössä Suomen riistakeskuksen, vapaaehtoisten metsästäjien ja luontoharrastajien kanssa.

Vesilintulaskennat tuottavat tärkeää tietoa paitsi Suomen myös koko Euroopan vesilintukantojen kehityksestä ja hoidon tarpeesta.

Ahma

Ahmakannan koon muutoksia arvioidaan riistakolmioiden, Metsähallituksen erillislaskentojen, maastossa kerätyn DNA-aineiston ja Tassu-aineiston perusteella. Kanta-arviota ei tuoteta vuosittain.

Alueellisesti kattavin ja menetelmällisesti vakiintunein aineisto ovat riistakolmiot, joita lasketaan noin 700 pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Pohjois-Lapin - Enontekiö, Inari ja Utsjoki - osalta arvio pohjautuu Metsähallituksen ja paliskuntien reittipohjaisiin erillislaskentoihin ja pistehavaintoihin. Lisäksi kehitetään ahman DNA-näytteisiin perustuvaa arviointimenetelmää.

Pienriista

Riista- ja peltokolmiot

Metsäriistan runsautta seurataan riistakolmioiden ja peltoriistan peltokolmioiden avulla. Riistakolmio on tasasivuinen kolmio, jonka jokainen sivu on neljä kilometriä, ja siten laskentalinjan kokonaispituus on 12 kilometriä. Kolmiot säilyvät samoina vuodesta toiseen, vaikka alueilla tehtäisiin esimerkiksi hakuita. Kesälaskennassa keskitytään kanalintuihin ja talvella lasketaan riistanisäkkäiden jäljet, johon sisältyy noin 30 eri lajia.

Luke koordinoi riistakolmiolaskentoja yhdessä Suomen riistakeskuksen kanssa.

Ylä-Lapin riekkö

Ylä-Lapin riekkökalaskennan toteuttavat koulutetut metsästäjät. Laskenta toteutetaan kanakoirien avul-

la linjalaskentana, ja se tehdään vuosittain Ylä-Lapin kolmen kunnan avoimilla tundra- ja tunturialueilla. Laskentaa koordinoi Metsähallitus, ja Luke osallistuu laskennan suunnitteluun sekä käsittelee aineiston ja raportoi tulokset.

Maa- ja metsätalousministeriö käyttää sekä kolmiotietä riekkökalaskentojen tietoja päättäessään metsästysohjelmista ja metsästyksen säätelystä. Metsästysohjelmien tai riistanhoitoyhdistysten saalisrajoitukset voidaan määrittää riistakolmioilta saadun tiedon perusteella. Tietoa riistakannoista tarvitaan myös EU:n lintu- ja luontodirektiivin raportointia varten. Lisätietoa pienriistan ja Ylä-Lapin riekköjen seurannoista Riistakolmiot-tietokortissa sekä riistakolmiot.fi -sivulla.

Vesilinnut

Sisävesien vesilinnut lasketaan kaksi kertaa vuodessa: keväällä on parilaskenta ja keskikesällä poikuelaskenta. Molemmat laskennat toteutetaan samoilla paikoilla, ja niistä vastaavat metsästäjät ja lintuharrastajat. Luke ja Luonnontieteellinen keskusmuseo julkaisevat laskentojen pohjalta vuosittain elokuussa arvion vesilintukantojen tilasta.

Parilaskentojen päätavoitteena on seurata pesimäkantojen muutoksia erityyppisillä vesillä ja eri osissa Suomea sekä tutkia muutosten syitä. Poikuelaskentojen avulla selvitetään sorsien vuotuinen lisääntymistulos erityyppisillä vesillä ja eri puolilla Suomea.

Vesilintujen laskenta palvelee kantojen järkevää verotusta ja riistanhoitoa sekä linnuston ja ympäristön seurantaa. Tietoa tarvitaan myös vesilintujen elinympäristöjen hoidon suunnitteluun ja vesiluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen.

Riistaseurannat ovat vapaaehtoistyön voimannäyte.

Hirvieläimet

Hirvi

Alueelliset riistaneuvostot asettavat hirvikannan koon ja rakenteen tavoitteet hirvitalousalueille. Luken tehtävänä on laskea näille alueille kannan koon ja rakenteen arviot sekä verotussuositukset, joiden avulla päästään asetettuihin tavoitteisiin. Arviot tuotetaan hirvitalousalueittain ja julkaistaan keväällä.

Arvio hirvikannan koosta pohjautuu hirvijahdin aikana havaittuihin ja kaadettuihin hirviin, lentolaskentojen avulla kerättyyn aineistoon ja matemaattisiin malleihin. Kannanarvioinnissa yhdistetään useamman vuoden tietoja.

Hirvi on maamme tärkein riistaeläin, mutta runsaana esiintyessään se aiheuttaa merkittäviä vahinkoja tielikenteessä ja metsätaloudessa. Yhteiskunnan tahtotila on hoitaa hirvikantaa siten, että se on elinvoimainen ja vakaa ja vahingot pysyvät kohtuullisina.

Metsäpeura

Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakannan koko arvioidaan vuosittain talvella toteutettavilla lentolaskennoilla. Kainuussa lentolaskennat tehdään joka vuosi, Suomenselällä joka toinen vuosi. Arvio kannan koosta julkaistaan keväällä.

Luke merkitsee metsäpeuravaatimia myös lähetinpannoilla. Pannoitetuista eläimistä saatavaa tietoa tarvitaan kannan koon, rakenteen, tilan ja niihin vaikuttavien tekijöiden selvittämisessä.

Maa- ja metsätalousministeriö sekä muu riista- ja ympäristöhallinto käyttää metsäpeurakannasta tuotettua tietoa muun muassa suurriistakantojen hoidon perustana.

Merihylkeet

Itämeren hyljekanta-arviot perustuvat vuosittaisiin karvanvaihtoaikaan tehtäviin lentolaskentoihin. Laskennoissa tavataan vähemmän hylkeitä kuin kannan todellinen koko on, sillä osa hylkeistä on parhaissakin olosuhteissa vedessä näkymättömissä. Laskennoissa tavoitetaan kuitenkin suurin osa kannasta, ja vuodesta toiseen samalla tavalla toistettuna tulokset kuvaavat kannan kehityssuunnan. Hyljelaskentojen tulokset julkaistaan syystalvella.

Halli

Hallit lasketaan touko-kesäkuun vaihteessa ulko-saariston luodoilta. Laskennat tehdään kahden viikon sisällä lähes kaikissa Itämeren ympärysvaltioissa samanaikaisesti. Lennoilla otetuista valokuvista lasketaan hallien yksilömäärä, ja se kertoo kannan minimikoon. Suomen alueen hallilaskennoista vastaa Luke.

Norppa

Itämerennorpat lasketaan vuosittain huhtikuun puolivälin jälkeen viimeisiltä jäiltä niiden pääasiallisella levinneisyysalueella Perämerellä. Laskenta tehdään linjalentolaskennoilla, jossa tasavälein sijoitetut laskentalinjat ovat satunnaisotos jääpinta-alasta. Lopputuloksena saadaan otantaan perustuva arvio kannan koosta.

Laskennoista vastaa Ruotsin luonnontieteellinen museo, mutta myös Luke osallistuu laskentoihin.

www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista

www.riistahavainnot.fi

www.riistakolmiot.fi

lomakkeet.luke.fi/hylje